

A person is shown from the chest down to the waist, wearing a dark green, textured blazer over a black top. Their hands are tucked into the pockets of the blazer. The background is a blurred outdoor setting.

WHAT A WASTE

Ett examensarbete med
återvinning i fokus

Lina Häggblom
2013

WHAT A
WASTE

YRKESHÖGSKOLAN
NOVIA

WHAT A WASTE

Ett examensarbete med
återvinning i fokus

LINA HÄGGBLOM
Examensarbete
Yrkehögskolan Novia
Formgivning 2013

Abstrakt

YRKESHÖGSKOLAN NOVIA

Utbildningsprogrammet för Formgivning
Formgivare (YH) Inriktning Beklädnad, Åbo

EXAMENSARBETE

SKRIBENT	Lina Häggblom
TITEL	What a Waste - ett examensarbete med återvinning i fokus
HANDLEDARE	Berit Bragge
SPRÅK	Svenska
TIDPUNKT	Våren 2013
SIDANTAL	80

SAMMANFATTNING

Modeindustrin är en av de största industrierna och sysselsätter så mycket som en sjättedel av världens befolkning. Vi har otroliga mängder kläder och textilier i omlopp hela tiden och i dagsläget konsumerar vi mera än någonsin förut. Detta leder till att vi även gör oss av med enorma mängder kläder och textilier varje år. Av dessa är det tyvärr endast en väldigt liten del som samlas in till återvinning eller återanvändning, och en allt för stor del blir deponiavfall och grävs ner på våra avstjälningsplatser. Som blivande formgivare inom beklädnadsbranschen vill jag kunna skapa vackra och tilltalande kläder med gott samvete. I vårt redan överkonsumerande samhälle vill jag inte bidra med ytterligare produkter som tär på våra naturresurser, förorenar miljön både i produktionen och användningen, och som en dag slängs bort och hamnar på en soptipp, där de lämnar ytterligare negativa avtryck efter sig. Modeindustrin är en komplex industri i behov av radikala reformer och därför vill jag med detta arbete undersöka ett koncept som intresserar mig då det kommer till hållbar formgivning; att jobba med återanvändning av material. I teoridelen av detta arbete undersöker jag modeindustrins problemområden, med fokus på kläder och textilier som avfall. Jag kontaktar även Globe Hope och Mereija som är två framgångsrika företag i återvinningsbranschen och tar reda på vad de har för tankar kring ämnet. I den praktiska delen av arbetet tillverkar jag två jackor och en cape från min kollektion *A Winter Story H/V 2013-14* i återanvända material och undersöker om detta arbetssätt kunde vara ett fungerande affärskoncept för mig som formgivare i framtiden. Det jag kommer fram till är att återanvändning av material kan vara ett fungerande koncept, men att grunda ett företag på dessa principer är en utmaning.

FÖRVARINGSPLATS NYCKELORD

Webbiblioteket Theseus.fi
Mode, hållbar design, återvinning, jacka

Tiivistelmä

AMMATTIKORKEAKOULU NOVIA

Muotoilun koulutusohjelma

Muotoilija (AMK) Suuntautumisala Vaatetus, Turku

OPINNÄYTETYÖ

TEKIJÄ	Lina Häggblom
TYÖN NIMI	What a Waste - ett examensarbete med återvinning i fokus
OHJAAJA	Berit Bragge
KIELI	Ruotsi
AIKA	Kevät 2013
SIVUMÄÄRÄ	80

TIIVISTELMÄ

Muotiteollisuus kuuluu suurimpiin teollisuusaloihin ja työllistää jopa kuudesosan maailman väestöstä. Meillä on uskomaton määrä vaatteita ja tekstiilituotteita kierrossa koko ajan, ja tällä hetkellä kulutamme enemmän kuin koskaan aikaisemmin. Tästä johtuen heitämme myös vuosittain pois valtavia määriä vaatteita ja tekstiilejä. Näistä valitettavan pieni osa tulee kierrätykseen tai uudelleen käyttöön, ja liian suuri osa päättyy kaatopaikoillemme. Tulevana vaatetusalan muotoilijana tahdon luoda kauniita ja miellyttäviä vaatteita hyvällä omatunnolla. Tässä yhteiskunnassamme, jossa jo kulutamme aivan liikaa, en tahdo tuottaa lisää tuotteita jotka kuluttavat luonnonvaroja, saastuttavat ympäristöä sekä tuotannossa että käytössä, ja jotka lopulta joutuvat kaatopaikalle jättäen vielä pahan jäljen jälkeensä. Muotiteollisuus on monimutkainen teollisuus, jossa vaadittaisiin perinpohjaisia uudistuksia ja siksi tahdon työlläni tutkia konseptia joka kiinnostaa minua kestävä muotoilun alalla: luoda uutta jo olemassa olevasta tuotteesta, työskennellä vaatteiden ja tekstiilien uudelleenkäytön alalla. Työni teoriaosassa tutkin muotiteollisuuden ongelma-aloja, keskittyen vaatteisiin ja tekstiileihin jätteinä. Otan myös yhteyttä uusiokäyttöalan kahteen menestyvään yritykseen, Globe Hope ja Mereija, ja selvitän heidän ajatuksia aiheesta. Käytännön osassa valmistan kaksi takkia ja yhden viitan mallistostani *A Winter Story H/V 2013-14* uusiomateriaaleista, sekä tutkin voisiko tällainen työtapa olla tulevaisuudessa toimiva yritys-konsepti minulle muotoilijana. Tulokseni on, että materiaalien uusiokäyttö voi olla toimiva konsepti, mutta yrityksen perustaminen näiden periaatteiden pohjalta on haaste.

SÄILYTYS-PAIKKA
HAKUSANAT

Web-kirjasto Theseus.fi
Muoti, kestävä muotoilu, kierrätys, takki

Abstract

NOVIA UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Degree programme in Design

Designer, Specialization Clothing, Turku

BACHELOR'S THESIS

AUTHOR

Lina Häggblom

TITLE

What a Waste - bachelor's thesis focusing on recycling

SUPERVISOR

Berit Bragge

LANGUAGE

Swedish

DATE

Spring 2013

NUMBER OF PAGES

80

SUMMARY

The fashion industry is one of our biggest industries and employs as much as one sixth of the world's population. There is an unbelievable amount of clothes and textiles in circulation every day, and we consume more than ever before. As a result of this we also throw away huge amounts of clothes and textiles every year, and of all the clothes we throw away only a very small amount is collected and recycled, most of them become landfill or are incinerated. As a soon-to-be designer in the clothing industry I want to be able to create beautiful and attractive clothes with a clean conscience. In this overconsuming society of ours I don't want to contribute with more stuff that wear on, and pollute, our environment, both in the production phase and in the usage, and that eventually end up in a garbage dump somewhere where they do even more damage. The fashion industry is complex and in need of some serious change. With this work I therefore want to analyze a concept that interests me in terms of sustainable design; the concept of working with recycled materials. In the theoretical part of this work I study some of the problem areas of today's fashion industry, focusing on clothes and textiles as waste. I also contact Globe Hope and Mereija, two successful businesses working in this field, to hear what comments they have on the subject. In the practical part of this work I make two coats and one cape from my collection *A Winter Story H/V 2013-14*, using recycled materials, and analyze whether this way to work could be a functional business idea for me as a future designer. The results of this work show that working with recycled materials could be a functional concept for a business, but starting up a company based on these values would be a challenge.

FILING

Web-library Theseus.fi

KEYWORDS

Fashion, sustainable design, recycling, coat

GRAFISK FORM
PROGRAM
TYPSNITT
PAPPER

TRYCK

Lina Häggblom
Adobe InDesign, Illustrator, Photoshop
Century Gothic, Century Schoolbook
Inlaga: Munken Pure 90g
Pärm: Munken Pure 300g
FSC och PEFC certifierade
Juvenes Print, Åbo 2013

Tack

Berit Bragge för handledning och uppmuntran
Emilia Björkgren för vackra foton och roliga fotosessioner
Mamma för hjälp med texten och översättningar
Till **familj och vänner** som söttat och uppmuntrat mig
under arbetets gång

Innehåll:

1. Inledning	1
2. Kort analys av dagens modeindustri	4
2.1 Fast Fashion och den problematiska tillverkningsprocessen	5
2.2 Användningen - en oväntad bov i dramat	6
2.3 Slutskedet av livscykeln - kläder och textilier som avfall	7
2.4 Modeindustrin i Finland - hantering av kläder och textila avfall	8
3. Ekologiskt mode och etiska initiativ inom modebranschen	11
3.1 Ekomode genom tiderna	12
3.2 Etiska initiativ inom modebranschen och H&M Conscious	13
4. Framtidens modeindustri - olika sätt att närma sig hållbarhetsfrågan	16
5. Återanvändning som metod	17
5.1 Återanvändning genom tiderna	17
5.2 Slow Fashion och återanvändning i dag	18
5.3 Fördelar med att skapa nytt från gammalt	18
6. A Winter Story H/V 2013-14	19
6.1 Den gula jackan	24
6.2 Den klassiska jackan	28
6.3 Capen	32
7. A Winter Story - recycled version	36
7.1 Materialinförskaffning	37
7.2 Tillverkning	39
7.2.1 Den röda jackan	40
7.2.2 Den klassiska jackan	42
7.2.3 Capen	43
7.2.4 Pälskragen	46
7.3 De färdiga produkterna	48
7.3.1 Den röda jackan	49
7.3.2 Den klassiska jackan	55
7.3.3 Capen och pälskragen	61
8. Analys av konceptets hållbarhet	67
8.1 Intervju med Globe Hope	67
8.2 Intervju med Mereija	68
8.3 Mina egna erfarenheter och paradoxer i arbetsprocessen	69
8.3.1 Materialanvändning	69
8.3.2 Restbitar och mina produkter som avfall	71
8.3.3 Prissättning och -skillnader	72
8.4 Slutsats och framtidsplaner	73
Källförteckning	75
Bildförteckning	77

"Fashion is an art and must be used to raise design quality, not lower it, speak truth about the world, not lie about it, and do its best to make life better for everyone, not just an elite few."

-Geoffrey B. Small

(Brown 2010, s. 120)

1. Inledning

I mitt examensarbete kommer jag att jobba kring den, enligt mig, största utmaningen och frågan som modebranschen står inför i dagsläget; Hur kan man göra modeindustrin mera ekologiskt, socialt och ekonomiskt hållbar?

Jag tror att de flesta i västvärlden vid det här laget är mer eller mindre medvetna om många av de problem modebranschen för med sig. Personligen känns det som om det ofta är lättare att räkna upp alla modebranschens negativa sidor än de positiva. Termer som hållbar utveckling, mänskliga rättigheter, överkonsumtion, barnarbete, föroreningar och energianvändning diskuteras ofta, och det händer lätt att man överväldigas av problemen och har svårt att se hur en så komplex och nedåtgående spiral som branschen befinner sig i någonsin kommer att kunna brytas. Modebranschen är dock en gigantisk industri som berör så gott som varje individ till en viss mån och därför tror jag att vi alla kan dra vårt strå till stacken för att åstadkomma förändring.

Jag som formgivningsstuderande känner speciellt att jag har ett stort ansvar i utövandet av mitt blivande yrke att medvetet formge för förbättring och inte bara formge för sakens skull. Jag har därför valt att i mitt examensarbete undersöka ett koncept som intresserar mig inom ramarna för hållbar utveckling, nämligen återanvändning. Jag har tidigare under min studietid jobbat med återanvända material i min kollektion *Where the Past Meets Today* och det arbetssättet var någonting som starkt fångade mitt intresse. Det är inte bara hållbarhetsaspekten som tilltalar mig, även om det naturligtvis är en väldigt bidragande faktor till detta intresse, utan jag upplever också att min kreativitet utmanas och kommer igång på ett anorlunda och nytt sätt då jag har ett begränsat material framför mig och ska skapa någonting nytt utgående från det. Det gamla plaggets skärningar och former gör att man måste ta till kreativ problemlösning i tillskärningen, tänka i nya banor och testa sig fram i skapandet, och de färdiga plaggen blir unika och får ett mervärde olikt plagg som är tillverkade i nya material som kan köpas som metervara.

Under det senaste vinterhalvåret jobbade jag med en kollektion för nästa års vinter - *A Winter Story H/V 2013-14*. I det här examensarbetet kommer jag att utgå från den kollektionen och sy upp två höst- och vinterjackor, samt en cape, i återanvända material. Materialen består av gamla jackor, tyger och eventuella övriga plagg jag hittar i andrahandsaffärer och på loppmarknader, och målet med detta arbete är att undersöka arbetsprocessen, jämföra den med det "normala" sättet att jobba på, och se om det är ett hållbart arbetssätt som kunde fungera som koncept i mitt eventuella framtida företag. Jag kommer även att intervjua två framgångsrika företag som jobbar med återanvända material för att höra vad de har för tankar kring ämnet och hurdana tips de skulle ge unga formgivare som funderar på en framtid inom återanvändningsbranschen.

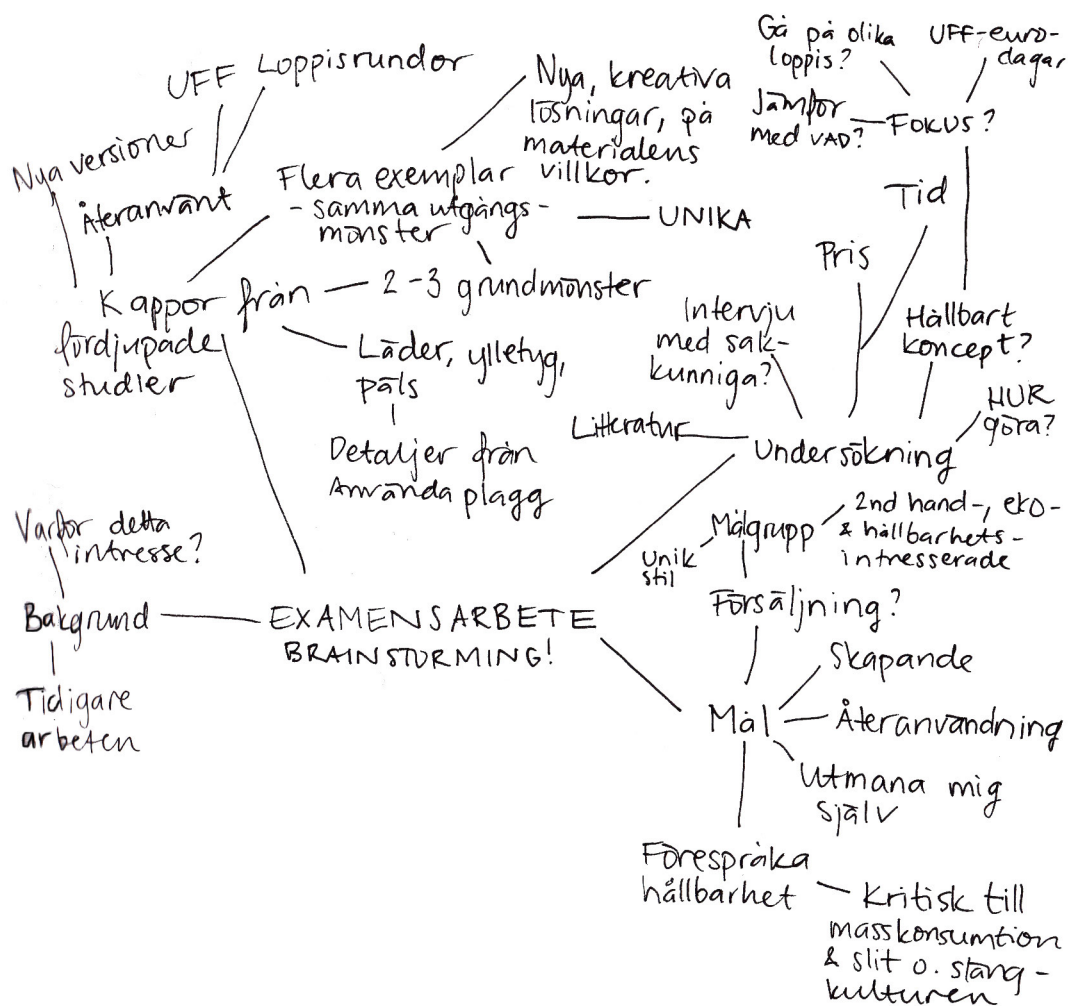

Bild 1: Tankekarta inför examensarbetet

2. Kort analys av dagens modeindustri

Modebranschen är en enorm industri som sysselsätter ungefär en sjättedel av världens befolkning. Med tanke på hur många människor som nås av industrin finns det alltså potential till en positiv inverkan på miljön och på våra samhällen, men tyvärr är modebranschen i dagsläget känd för att vara en av de industrier som använder mest vatten och bidrar till svåra föroreningar av vår miljö, och i många fall kopplas den även ihop med brott mot mänskliga rättigheter och otrygga arbetsmiljöer världen över. Modedesignern Geoffrey B. Small går så långt som att säga att modebranschen är dålig för kunden, arbetaren, samhället och miljön, och kallar den en av industriålderns största mänskliga misslyckanden (Brown 2010, s.7).

Konsumtionen av mode har ökat markant de senaste tio åren. I boken *Eko-Chic, the Fashion Paradox* skriver Sandy Black att vi, enligt en redovisning från Cambridge University, nu (år 2008) konsumerar en tredjedel mer kläder än endast fyra år tidigare. En studie publicerad av Högskolan i Borås säger att nettoinflödet av kläder och hemtextil beräknas ha ökat med 40% under åren 2000-2009 (Ekström, Gustafsson, Hjelmgren & Salomonson 2012, s.11). Med en så stor ökning inom klädkonsumtionen ökar naturligtvis också miljöproblemen som textilierna för med sig under deras livscykel. Ökad konsumtion betyder också ökad efterfrågan, och med en så markant ökning under en så kort tid kan man bara ana sig till vad som utspelar sig bakom kulisserna, innan kläderna når våra affärer. Att vi dessutom lever i en slit- och slängkultur där vi gör oss av med våra "gamla" kläder långt innan de är trasiga eller utslitna, bara för att vi tröttnat på dem och ständigt vill köpa nytt, gör inte precis saken bättre. Enligt en undersökning som gjordes i Storbritannien visade det sig till exempel att människor år 2009 slängde två miljoner ton så kallade fast fashion kläder, som i medeltal använts endast sex gånger. I Sverige slänger man uppskattningsvis 8kg kläder och textilavfall per år, per person, vilket motsvarar ungefär hälften av allt som köps. (Black 2008, s.14; Brown 2010, s.7; Ekström, Gustafsson, Hjelmgren & Salomonson 2012, s.11-12)

2.1 Fast Fashion och den problematiska tillverkningsprocessen

I dagsläget är modebranschen alltså snabbare och billigare än någonsin förut. *Fast fashion*-begreppet är en integrerad del av hela industrin och innebär att modehusens färskna modenyheter som presenteras på catwalken så snabbt som möjligt ska göras tillgängliga för allmänheten genom butikskedjor som säljer trendiga kläder till ett lågt pris. Kollektionerna har korta livscykler och finns i begränsad upplaga, vilket är menat att uppmuntra till en omedelbar konsumtion då konsumenten vill inhandla en viss produkt, och de låga priserna är menade att sänka tröskeln för impulsköp. (Ekström, Gustafsson, Hjelmgren & Salomonson 2012 s.19)

Det här fenomenet sätter stor press på alla parter i produktionskedjan. Trendcyklerna blir kortare och butiksutbudet ska nu för tiden uppdateras flera gånger i veckan. Klädernas livscykel börjar med en lång och komplex arbetsprocess där fibrer framställs, omvandlas till tyg, behandlas och färgas, och slutligen sys och hittar sin väg till butikshyllan. Redan i den här processen, som för övrigt ofta är utspridd över mer eller mindre hela världen, kan vi stöta på många problem. På grund av tidspress och ökad konkurrens vill modeföretagen naturligtvis producera kläder fort och till ett så lågt pris som möjligt, vilket allt för ofta resulterar i att man snålar på eller förbiser hållbarhetsaspekterna i det hela. Det kan till exempel vara fråga om överkonsumtion av vatten, föroreningar, oetiska arbetsförhållanden, otrygga arbetsmiljöer och underavlönade arbetare. Ibland är företagen medvetna om problemen och jobbar aktivt mot en förändring till det bättre, men allt för ofta får okunskap eller ignorans leda produktionsprocessen vilket resulterar i olyckliga resultat för både människor och miljön. (Black 2008, s.11, 44-45)

2.2 Användningen - en oväntad bov i dramat

Problemen tar heller inte slut då kläderna äntligen når affärerna. Hur vi använder våra kläder efter att vi köpt dem har också stor inverkan på miljön och är någonting många av oss inte är medvetna om. Eftersom så gott som varje hushåll i västvärlden har tillgång till tvättmaskin och torktumlare har vi blivit vana att tvätta och torktumla våra kläder ofta. Många gånger är kläderna inte ens smutsiga då vi slänger in dem i tvättmaskinen, utan vi tvättar endast för att fräscha upp dem. Redan om vi tvättar och torkar ett plagg 20 gånger under dess livslängd kommer den största påfrestningen på miljön att komma just från detta, och inte från den långa kedja av delmoment som bildar framställnings- och tillverkningsprocessen, eller från de problem som uppstår då vi gör oss av med plagget. Att tvätta och torktumla en polyesterblus förbrukar till exempel 6 gånger så mycket energi som gick åt för att tillverka den, så därför kan vi kraftigt minska energiförbrukningen och luftföroreningarna endast genom att tvätta, torktumla och stryka ett plagg mera sällan. I dagsläget motsvarar den påverkan användningsfasen har på klimatförändringen 2-3% av de totala koldioxidutsläppen i Sverige. (Fletcher 2008, s.76-77; Black 2008, s.235; Tojo, Kogg, Kiørboe, Kjær & Aalto 2012, s.13)

2.3 Slutskedet av livscykeln - kläder och textilier som avfall

Att vi i västvärlden årligen slänger och gör oss av med en så stor mängd kläder leder till större problem än de flesta av oss inser. I Amerika gör folk sig av med uppskattningsvis 31kg kläder och textilier per år, av vilka 85% blir deponiavfall. Mycket textilavfall uppkommer också inom industrin, både i tillverkningsprocessen och efter att kläderna avtjänat sin tid i butikshyllorna. Endast en liten del av våra dumpade kläder tas till vara och säljs i andrahandsaffärer eller återvinns på sätt eller annat. Ibland skickas stora delar till underutvecklade länder i till exempel Afrika, vilket ofta tyvärr kan få fler negativa följder än positiva då dessa kläder utkonkurrerar deras egna textil- och klädindustrier. Men fortfarande, trots en viss återvinning och återanvändning, hamnar en allt för stor del på avstjälpningsplatser. I Storbritannien slängs ungefär 2,35 miljoner ton kläder och textilier per år, vilket motsvarar 40kg per person (industriavfall inkluderat), och av dessa tas endast en fjärdedel till vara och går till materialåtervinning eller förbränns. Resten hamnar i marken där de, trots att de ofta förmultnar med tiden, bidrar till förorening av luft och vatten. Fibrer som utvunnits från växter och djur är nedbrytbara under rätta förhållanden, men till exempel ylle avger metan (som bidrar till koldioxidföroreningar och global uppvärmning) och höga halter ammoniak (som förorenar luft och vatten) i processen. För syntetiska fibrer framställda på olja kan det ta upp till 200 år innan de ens börjar brytas ned på en avstjälpningsplats. (Black 2012, s.45, 110; Brown 2010, s.103; Fletcher 2008, s.98)

I en studie gjord av Högskolan i Borås hänvisar man till EUs avfallshierarki då man diskuterar problemet med våra stora mängder textila avfall. I hierarkin kan vi se att det bästa sättet att handskas med avfall, med tanke på miljön, är att för det första att *förebygga* uppkomsten av avfall. Näst i tur kommer återanvändning (produktens ursprungliga funktion ändras ej) och återvinning (användning av materialets egenskaper). De sämsta alternativen av avfallshantering är deponi och förbränning.

(Ekström, Gustafsson, Hjelmgren & Salomonson 2012 s.12)

2.4 Modeindustrin i Finland - hantering av kläder och textila avfall

Nästan alla textilier i Finland är importerade eftersom vi har väldigt lite egen produktion av kläder och textilier. År 2010 fanns det bara 1867 företag inom klädbranschen och antalet anställda var 5865 personer. Detta betyder att de företag som finns är mycket små, och en så stor andel som 91% av dessa företag har mindre än fem anställda. Endast 2% av företagen har fler anställda än 20 personer, vilket ger oss en inblick i landets modeindustri.

Det finns ingen exakt statistik på hur mycket textilier som slängs varje år i Finland, eftersom textilavfall går under kategorin "blandavfall" tillsammans med mycket annat. Genom undersökningar av blandavfallet i olika delar av landet har man ändå kommit fram till att uppskattningsvis 3-5% av hushållens blandavfall består av textilier, vilket skulle innebära att vi varje år slänger 8-9kg textilavfall per person. Dessa studier är dock inte 100% pålitliga då det är oklart vad undersökarna på olika orter klassat som textilavfall, men de ger oss ändå en känsla av hur stor mängd det kan röra sig kring. Parti- och detaljhandeln av kläder i Finland bidrar väldigt lite till de textila avfallen eftersom de ofta säljer bort hela partier med hjälp av sjunkande priser och realisationer efterhand tiden går. I vissa fall kan överblivna plagg skickas tillbaka till producenten, men majoriteten av överblivna kläder skänks till välgörenhet och endast enstaka plagg hamnar i soporna.

I Finland finns ingen nationellt organiserad textilavfallsinsamling och de flesta konsumenter väljer att ge sina gamla kläder åt vänner och till välgörenhetsorganisationer, eller sälja dem på loppmarknader och via internet. Loppmarknader är ett relativt vanligt fenomen i Finland och sedan 80-talet har de formats till öppna försäljningsplatser för allmänheten att sälja avlagda ägodelar på, från att tidigare ha varit drivna av välgörenhetsorganisationer. Undersökningar visar att cirka 8% av hushållen i dag har sålt saker på loppmarknader och 24% har handlat på loppmarknader, och intresset att handla i andrahandsaffärer har drastiskt ökat de senaste åren.

Trots bristen på en nationellt organiserad textilavfallsinsamling finns det flera icke-statliga organisationer så som UFF, Röda Korset, Fida International och Frälsningsarmen som har insamlingscontainrar runtom i landet, sammanlagt över 1700 stycken. Utöver dessa kan man även föra sina gamla kläder och textilier till andrahandsaffärer, loppmarknader och återvinningscentraler. Ibland ordnas även kampanjer där man går från hus till hus för att samla in textilavfall för att återvinna så stor del som möjligt och förhindra att de slängs i hushållssoporna i ett senare skede. Majoriteten (72,6%) av textilavfallen från vanliga hushåll i Finland blir trots detta deponi och endast en liten del förbränns. Förbränning bidrar visserligen till energiframställning men är ändå dålig för miljön och ligger som tidigare nämnt lågt på EUs avfallshierarki. I framtiden kommer ändå en större del textilavfall troligen förbrännas i och med att nya lagar som förbjuder biodegraderbar deponi väntas träda i kraft år 2015.

De textilier som samlas in och tas till vara sorteras sedan till återanvändning och försäljning i organisationernas egna andrahandsaffärer, doneras till behövande i Finland eller fraktas till andra länder. Om kläderna inte kan återanvändas som sådana återvinns materialen i så stor utsträckning som möjligt. De största problemen med återvinningen är själva sorteringen som är en tids- och resurskrävande process. Sorteringen sker manuellt och är därför arbetsdryg, och när kläderna och textilierna väl är sorterade återstår ännu logistiken då de ska fraktas till respektive ändstation. Just detta sägs även vara en av de största hindren då man vill starta upp ett framgångsrikt företag inom textilåtervinningsbranschen, och kanske är det därför det inte finns många företag i Finland som jobbar med att skapa ny design utgående från kläder eller textilier som inte längre används. En annan utmaning för företag som vill jobba med återvunna material är att hitta tillräckligt stora partier med homogena material i bra kvalitet. Ett par välkända inhemska företag finns ändå som övervunnit dessa hinder, de mest kända är troligtvis Globe Hope och Mereija. Båda företagen säljer produkter tillverkade av återvunna material, både från privatbruk och industrin.

(Tojo, Kogg, Kiørboe, Kjær, & Aalto 2012, s.31-38; Ekström, Gustafsson, Hjelmgren, Salomonson 2012 s.12)

3. Ekologiskt mode och etiska initiativ inom modebranschen

Då vi ser på de tidigare kapitlen kan vi konstatera att det finns mycket problematik och etiska frågeställningar inom modebranschen. Därför är det viktigt att man redan tidigt i sin karriär som formgivare och företagare inom branschen tar ställning till dessa viktiga hållbarhetsfrågor och grundar sin professionella karriär på de värderingar man har. De val vi gör, både personliga och karriärsrelaterade, formar vårt professionella rykte, och vi har alla ett socialt ansvar att leva upp till. Att som företagare vara socialt medveten och ta det sociala ansvaret i beaktande är av naturliga orsaker viktigt, men i dagsläget sträcker det sig längre än så. Att skapa sig ett positivt rykte som säger att man är socialt medveten, jobbar för miljöns bästa och ser till att de människor som jobbar för företaget mår bra är ett väldigt lönsamt arbetskoncept, speciellt då det kommer till samarbete med andra företag och i försäljningssammanhang. I och med globaliseringen är modekonsumenter allt mer medvetna om problemen som finns och söker ofta efter etiska alternativ. ”Green is the new black” (grönt är det nya svarta) sägs det, och man menar att det äntligen är dags för det ekologiska modet att ta sin plats i rampljuset.

(Paulins & Hillery 2009, s.5, 108-110, 120)

3.1 Ekomode genom tiderna

Visst har begreppet ekologiskt mode funnits tidigare, men det är först de senaste åren man har kunnat tala om etik och mode i samma mening utan att det känns konstlat. Det första tecknet på ett intresse för ekologiskt mode dök upp i och med hippierörelsen under 70-talet, men då tog den sig mest form som en anti-mode rörelse där man förespråkade alternativa livsstilar, samt etniska och handgjorda kläder och textilier. Under 1990-talet uppstod nästa kortlivade eko-trend med modeföretaget Esprit i täten. Det ekologiska modet fick dock inte något större fotfäste eftersom man inte riktigt lyckades kombinera de två orden i samma produkt. Genom historien kan vi alltså se flera välmenande försök till att skapa mode på ett hållbart och ekologiskt sätt, men oftast blev resultaten tråkiga och ointressanta skapelser som modemedvetna konsumenter inte ville klä sig i. Det har alltså tagit tid för ekomodet att formas till ett attraktivt koncept, och ännu i dag är miljöhänsyn i många fall inte den viktigaste faktorn vid val av inköp även om ekomodet fått en allt större skara anhängare med åren. Det räcker inte att göra ekologiska kläder som möter våra fysiska behov av värme och skydd för kroppen, eftersom folk ofta köper kläder på basen av utseende och stil, snarare än funktionalitet. Dessutom är ekologiska kläder ofta dyrare än de fast fashion-kläder som säljs i var och varannan affär, så i de fall där priset avgör valet av produkt är det svårt för ekomodet att stå upp mot konkurrensen. Det är alltså en utmaning att kombinera det etiska och hållbara med funktionalitet och stil, men tiden börjar vara mogen och jag tror att vi allt mera är på väg i den riktningen och att fler kreativa lösningar kommer inta marknaden på det här området de kommande åren. (Brown 2010, s.11; Paulins & Hillery 2009, s. 77; Black 2008, s.17-21)

3.2 Etiska initiativ inom modebranschen och H&M Conscious

Ett tydligt tecken på att ekologiskt mode är viktigt och något att ta på allvar är att fler och fler stora modehus och kända designers tar upp ämnet genom specialdesignade eko-kollektioner och projekt. Att utbudet på ekologiskt producerade kläder är större i dag än det varit förut talar också om en ökad efterfrågan, vilket betyder att en stor del av konsumenterna i dagsläget är informerade om de problem som finns inom modeindustrin och söker efter etiska alternativ. Till och med fast fashion-kedjor så som H&M har valt att sälja mer och mer plagg som är tillverkade av ekologiskt producerade material och deltar i välgörenhetskampanjer och projekt med till exempel UNICEF, som ett svar på hållbarhetsfrågan och som ett sätt att ta sitt sociala ansvar. H&M är också en av flera klädaffärer som nyligen börjat uppmärksamma den stora mängd kläder som årligen slängs bort och blir deponi, och de har byggt upp nya affärsidéer kring detta problem. H&M har nyligen startat en kampanj som går ut på att man kan ta med sig en påse gamla kläder till en H&M affär, dock endast till några utvalda affärer nu i kampanjens startskede, och i utbyte mot den få en rabattkupong att använda vid nästa inköp. I H&M Finland berättigar kupongen till 15% rabatt på valfri produkt. De kläder H&M får in på detta sätt sänds sedan till en återvinningscentral där de handsorteras till återanvändning (säljs i andrahandsaffärer världen över), återvinning (görs till nya produkter eller används som stoppning i bilsäten m.m.), eller i sista hand går till energiframställning. Som mest kan varje person lämna in två kassar kläder per dag och för varje kilo kläder H&M får in doneras 0,02 € till en lokal välgörenhetsorganisation, som i H&M Finlands fall är UNICEF Finland.

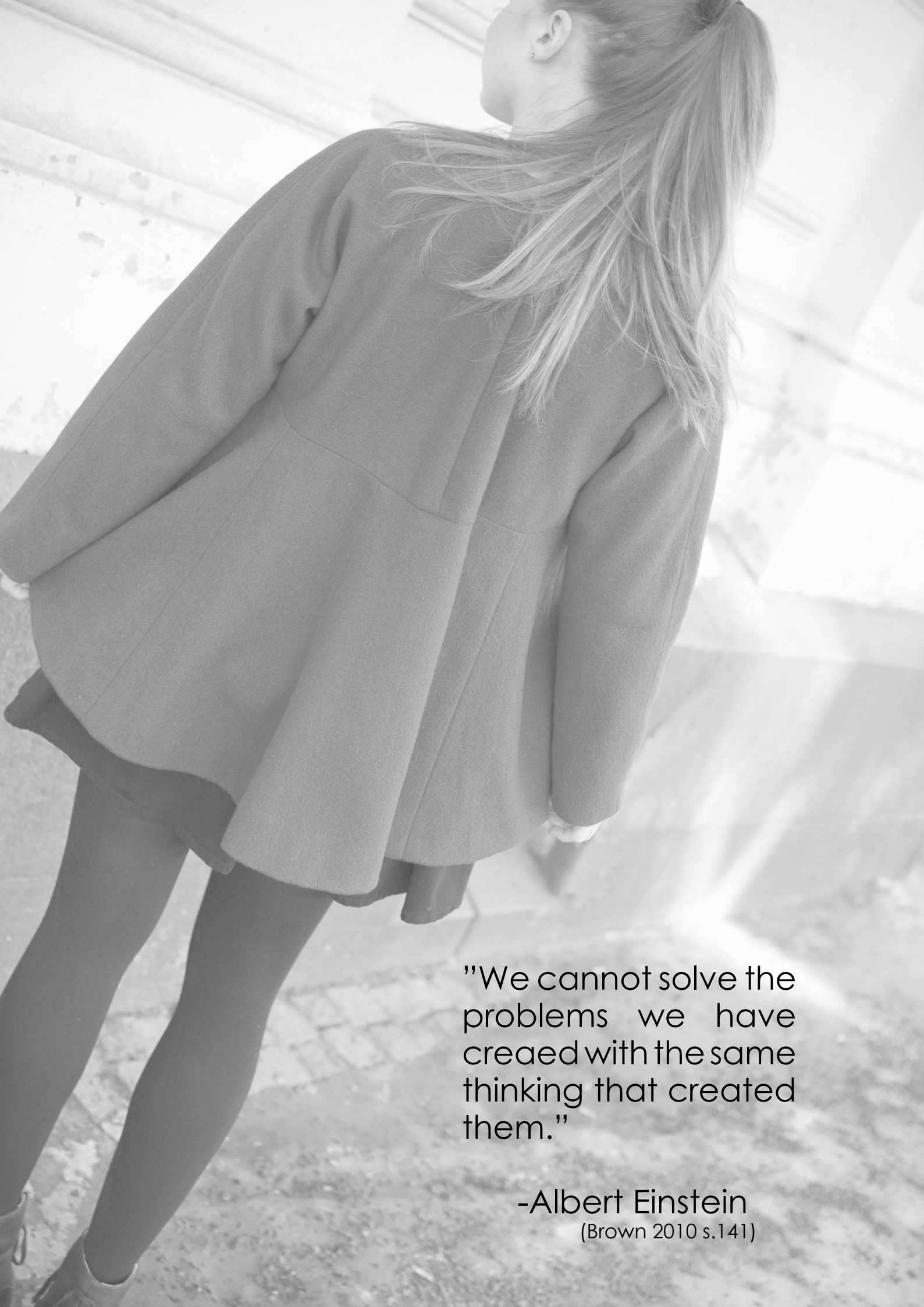
(Brown 2010, s.171; H&M (u.å. a,b,c) hämtat 4.3.2012)

Fyra ekologiska lagar enligt Barry Commoner:

1. Allting är sammankopplat
2. Allting måste ta vägen någonstans
3. Naturen vet bäst
4. Det finns inget sådant som en gratis lunch

(Commoner s.27-34)

"We cannot solve the problems we have created with the same thinking that created them."

-Albert Einstein
(Brown 2010 s.141)

4. Framtidens modeindustri

- olika sätt att närma sig hållbarhetsfrågan

Man kan närma sig modebranschens paradoxala problem från många olika synvinklar och det finns inte bara ett svar eller en enkel steg för steg-metod att följa för att uppnå önskat resultat. Vi har kunnat konstatera att det finns problem i varje enskild fas av design- och produktionsprocessen. Några sätt att närma sig hållbarhetsfrågan kan till exempel vara följande;

- Att tänka om designkonceptet:
 - Att tänka om modets hela livscykel, att både tänka på användningen och vad som händer med plagget då det tjänat klart sitt syfte. Ett exempel på detta är Cradle to Cradle-principen.
 - Att kreativt tänka om eller forma ett existerande designkoncept.
 - Att fokusera på minimal energiförbrukning och/eller avfall.
 - Att utnyttja ny teknologi för att minska på energiförbrukning, materialåtgång, eller utveckla en mera effektiv produktionsprocess.

- Fokus på materialval:
 - Att använda sig av endast ett material för att underlätta återvinningen.
 - Att använda ekologiskt producerade material.
 - Återvinning:
 - Att återanvända material som annars skulle slängas.
 - Att använda material gjorda av återvunna fibrer.
 - Att följa upcycle-principen, som innebär att utgå från någon av de två tidigare nämnda alternativen och designa en produkt som har lika hög, eller högre, kvalitet än den ursprungliga produkten.
 - Att reparera eller sy om ett existerande plagg för att möta nya behov.

- Att göra kläderna långlivade:
 - Att göra modet långlivat genom högklassiga material, skapa ett långlivat, estetiskt utseende som tilltalar och är användbart under en längre tid, eller skapa kläder som ger bäraren ett emotionellt band och positiva känslor gentemot plagget.
 - Att skapa mångfunktionella kläder.

(Black 2008, s.46-47)

5. Återanvändning som metod

Återanvändning av kläder och textilier är på inget sätt ett nytt fenomen, men i och med att fast fashion-konceptet har erövrat marknaden de senaste decennierna har återanvändningen mist sitt värde och den uppskattning den förut hade bland folket. Jag tror dock att återanvändningen med alla sina fördelar sakta men säkert håller på att inta hemmen igen som en motreaktion på den masskonsumtion vårt samhälle i dag präglas av, och därför anser jag att återanvändning av kläder och textilier är ett bra koncept att satsa på som ung formgivare intresserad av hållbarhet.

5.1 Återanvändning genom tiderna

Återanvändning av kläder och textilier har genom historien varit en naturlig del av livet. Kläder har förts vidare från person till person, barn har använt sina äldre syskons, eller till och med föräldrarnas, gamla kläder. Har kläderna gått sönder har man reparerat dem eller gjort någonting nytt utav dem. Längre var mode ett fenomen som bara de välbärgade hade råd med och inget man masskonsumerade, så det är självklart att de enskilda plaggen hade mervärde och hölls vid liv så länge som möjligt. I och med att mode och trender började klättra ner i samhällsklasserna och blev tillgängliga för så gott som varje individ här i väst tappade återanvändning och reparation av gamla kläder den självklara status den hade förut, och återanvändning och omsömning av kläder började kopplas till särskilda inkomstgrupper och samhällsklasser. (Black 2008, s.83; Fletcher 2008, s.101)

5.2 Slow Fashion och återanvändning i dag

I dagens fast fashion-värld slängs kläder ofta eftersom det helt enkelt inte är värt att reparera eller sy om dem då nya plagg är så billiga och lättillgängliga, och många företag som satsat på återanvändning av textilier har haft det svårt, speciellt i och med de senaste årens instabila ekonomi. Trots detta har många ändå under de senaste tio åren mer och mer öppnat sina ögon för denna form av hållbart mode och att designa nytt från gamla plagg är idag mer än bara socialt accepterat och det anses till och med vara det ultimata uttryckssättet för *slow fashion*-fenomenet, som är en motreaktion på dagens fast fashion-industri. Kate Fletcher myntade begreppet år 2007, och med *slow fashion* menas alltså en inställning till kläder där man prioriterar färre plagg av hög kvalitet och unik design som har mindre miljöpåverkan än fast fashion-kläder. Rörelsen uppmuntrar egenproducerade kläder, reparation av kläder, hållbara kläder, samt att handla kläder i andrahandsaffärer. I dag reparerar och omdesignar man alltså kläder mera med tanke på etiska faktorer än de ekonomiska, och att bära andrahandskläder har blivit ett kommersialiserat modedefenomen och ett sätt för många unga människor att uttrycka sig själva utanför modeindustrins trender. Den ökade miljömedvetenheten som får allt fler människor att vilja satsa på en ekologisk livsstil syns även den i valet av klädinköp, och att handla begagnade kläder hör ofta tätt ihop med denna medvetna livsstil. (Brown 2010, s.103; Fletcher 2008, s.101; Palmer & Clark 2005, s.174)

5.3 Fördelar med att skapa nytt från gammalt

Det finns många fördelar med att skapa ny design från gamla plagg. Det mest självklara ur hållbarhetssynvinkeln är naturligtvis att man använder sig av begagnade material, vilket minskar på tygkonsumtionen, samt att man återanvänder plagg i stället för att köpa nytt. Vissa uppskattar dessutom att plaggen eller materialen man utgår från har ett historiskt värde i sig själva redan innan man påbörjar rekonstruktionen, och på så sätt kan man leka med och forma historien i nyskapandet. Kläder som är rekonstruerade blir med all säkerhet unika och kräver att man använder sig av kreativ problemlösning i konstruktionsfasen, och därför speglar de individen på ett sätt som det vanliga modet inte gör. I och med att efterfrågan på personliga och unika plagg konstant ökar i dagens fast fashion-värld lämpar sig nydesign av den här formen därför ypperligt för specifika kundarbeten och beställningar. (Black 2008, s.84; Palmer & Clark 2005, s.174)

6. A Winter Story H/V 2013-14

Under hösten 2012 började jag planera en damkollektion för hösten och vinter 2013-2014. Jag gjorde en research kring kommande trender, främst med hjälp av Svenska Moderådets trendguider, och hittade ett antal teman som intresserade mig. Jag fastnade speciellt för 20-tals- och Art Deco-temat, samt ett etniskt tema med fokus på Asien och Mongoliet. Med hjälp av några olika moodboards framställde jag en slutgiltig inspirationskarta där jag upplevde att dessa olika teman, färger och mönster smälte samman till en välfungerande helhet. Stämningen jag ville fånga i min kollektion är en blandning av lyxkänslan i Art Deco och det naturnära och etniska inslagen från folkliga dräkter i Mongoliet. Raka och lösa siluetter, mjuka och böljande material i kombination med läder och päls, geometriska mönster, lyxiga detaljer och olika texturer var några av de saker jag ville ha med i kollektionen. Jag visste i ett tidigt skede att jag ville fokusera på vinterjackor och -kappor, så jag började med att planera ett antal jackor och lät resten av kollektionen kretsa kring dessa.

Kollektionen *A Winter Story H/V 2013-14* består av 14 helheter. Under mina fördjupade studier hösten 2012 valde jag att sy upp tre plagg ur kollektionen; två jackor och en cape.

Bild 2-3: Moodboard och inspirationsskiss

-läderdetaljer

-fint, gultigt tyg

-plisserad kjol

läderdetaljer?

Leder-tryck?!

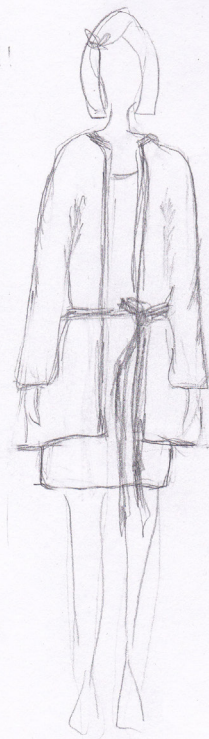

Bild 4-9: Skisser, A Winter Story H/V 2013-14

6.1 Den gula jackan

Den första jackan jag tillverkade är en väldigt feminin modell med kimonoärm och ett klockat bakstycke. I en tidigare kollektion (*Where the Past Meets Today*) hade jag bekantat mig med ett traditionellt mönster på en damkofta med mycket vidd, och eftersom jag var nöjd med det resultatet utgick jag från samma mönster även denna gång. Jag valde att ha en dold knäppning i jackans nedre del och dekorativa spännen som för tankarna till folkliga och etniska dräkter på överdelen. Jag sydde jackan i ett senapsgult ylletyg och som foder valde jag ett tyg med ett geometriskt mönster på som ger jackan den unika, lyxiga känsla jag ville fånga. Mellan yttertyget och det mönstrade fodret lade jag även ett lager värmefoder för att göra jackan vintervarm. De påsydda fickorna är fodrade med samma mönstrade tyg som själva jackan.

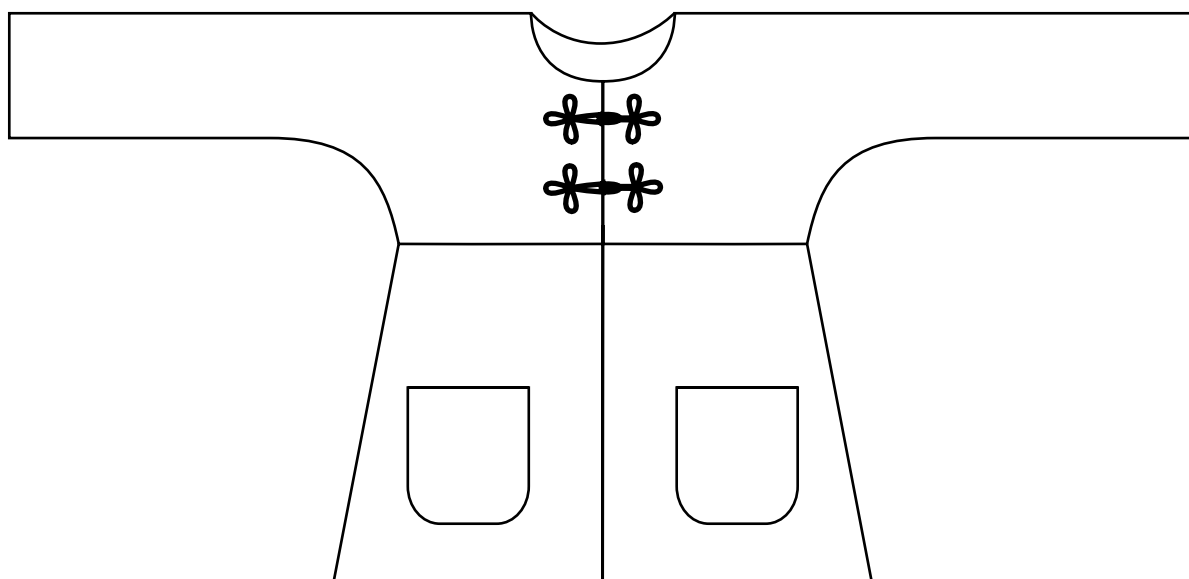

Bild 10: *Arbetskiss 1*

6.2 Den klassiska jackan

Den andra jackan jag sydde upp representerade en mera klassisk stil och i tillverkningen utgick jag från ett kavajmönster. Jag ville att jackan skulle ha en lös och rak siluett, samtidigt som den skulle ge ett intryck av en tidlös, klassisk stil. Som material hade jag ett lite tunnare ylletyg och inget värmefoder vilket gör jackan mera av en höstjacka än vinterjacka. Eftersom jag ville jobba med läder i den här kollektionen och för att tillföra lite mera av det jordnära och etniska i jackan valde jag ha läderdetaljer i kragen och i ficköppningarna.

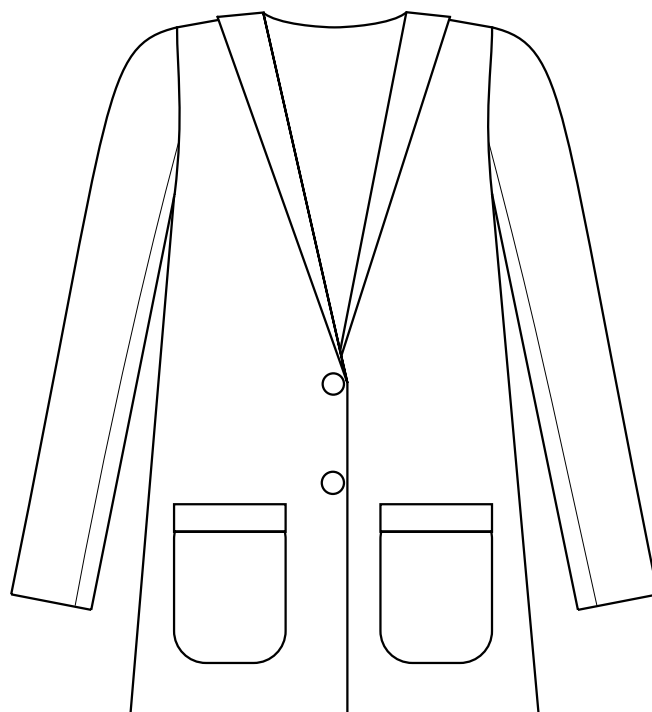

Bild 11: *Arbetsskiss 2*

6.3 Capen

Capen jag gjorde klipptes till som en helcirkelcape i ett mörkbrunt ylletyg. För att göra capen mera praktisk och för att definiera "ärmarna" mera lät jag capens sidor bli aningen kortare än fram- och baksidorna. Jag fäste även några stygn i capens små hörn för att den ska sitta som den ska och hållas fast mellan armen och kroppen vilket gör att den håller värmen bättre. Halshålet har en liten öppning mitt fram som hålls ihop med hjälp av ett likadant spänne som används i den första jackan. Jag valde att inte fodra capen eftersom tyget var ganska tjockt i sig själv och eftersom det inte fanns sömmar och detaljer som behövde döljas på insidan.

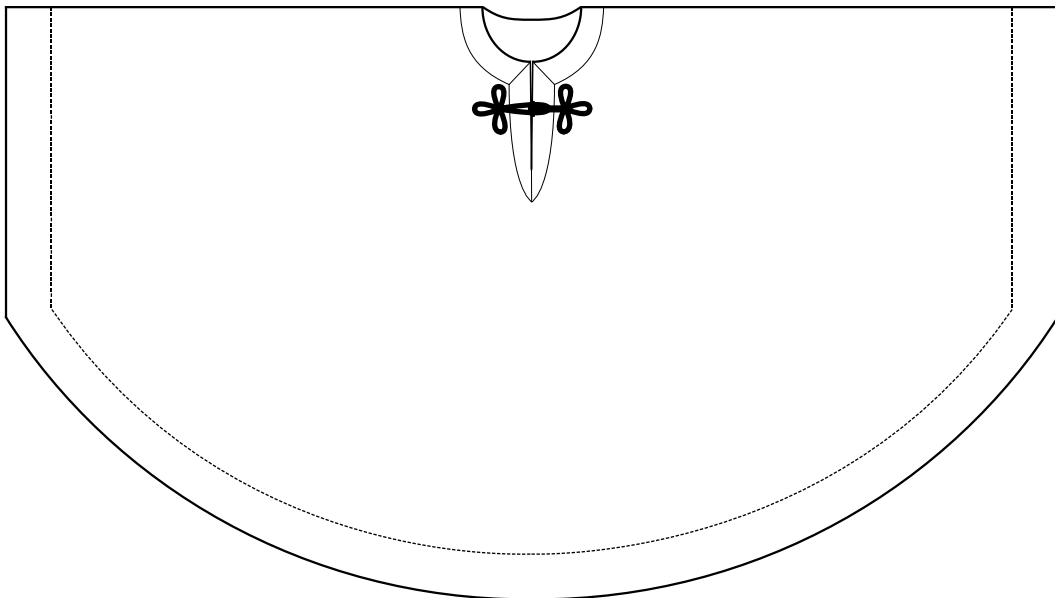

Bild 12: *Arbetskiss 3*

7. A Winter Story - recycled version

För att få en så tillförlitlig analys som möjligt av mitt hållbarhetskoncept utgick jag från de tre plagg jag hade sytt upp i den ursprungliga kollektionen och strävade efter att återskapa så likadana plagg som möjligt i återanvända material. På så sätt kunde jag grundligt jämföra arbetsprocesserna med varandra och få tillförlitliga svar på mina frågor om materialåtkomst, tid, pengar, mönster och annat som visar på konceptets lönsamhet.

7.1 Materialinförskaffning

Eftersom jag endast ämnade tillverka tre plagg beslöt jag mig för att införskaffa återanvända material genom att själv besöka loppmarknader och leta efter gamla yllekappor och läderjackor att använda mig av. Jag besökte endast två olika lopptorg; Kirppismaailma i St. Karins och UFF på Aningaisgatan i Åbo. Det första är ett lopptorg jag besökt flera gånger förut och där jag visste att man kan hitta bra plagg för ett rimligt pris, och under mitt besök där hittade jag en oanvänd pälsmössa för 6€ att använda till detta projekt.

Under mitt första UFF-besök var det rea på jackor och jag fyndade en stor, röd, loden-yllekappa för 14,20€. En av mina ursprungliga planer hade varit att köpa material från UFF under en av deras eurodagar, då de under två veckors tid går ner i pris och säljer allt i affären för jämna pengar, från sju till en euro styck. Jag visste dock inte när de planerade ha sina eurodagar näst och trodde jag missat min chans, så jag hann därför handla lite material på annat håll innan UFF, ungefär halva tiden in i mitt projekt, påbörjade sin kampanj igen. Jag hann alltså utnyttja dessa specialprisdagar trots allt och fyndade då tre yllekappor, en läderjacka och en yllekavaj för 20€ (som del av ett erbjudande 6st för 20€).

Sammanlagt lade jag ner knappt två timmar på att skaffa material. Det svåraste i processen var att räkna ut hur många jackor jag skulle behöva och att veta om jag verkligen kommer att använda allt material, men jag bestämde mig för att köpa även de jackor jag var lite osäker över eftersom jag hade en tanke att eventuellt tillverka flera varianter av de olika plaggen om tiden skulle ha räckt till.

Bild 13-17: *Mitt utgångsmaterial*

7.2 Tillverkning

Då man jobbar med återanvända jackor som material krävs det en hel del förhandsarbete innan man kan börja sy. Det första jag gjorde efter att ha köpt mitt material var att låta kapporna vädras på balkongen (ylle är ett tacksamt material eftersom det fräschar upp sig själv väldigt bra genom vädring). Sedan tog jag bort fodret och sprättade upp plaggen i önskad grad. Redan innan jag sprättade upp alla sömmar planerade jag i stora drag hur jag skulle placera ut mönsterdelarna på tyget, eftersom man kan dra nytta av redan existerande sömmar och för att se till att alla mönsterdelar med säkerhet får plats. I tillverkningen av dessa plagg var jag tvungen att dela upp vissa mönster i flera mindre delar eftersom jag hade väldigt vida modeller och stora ytor vilka var omöjliga att passa in på mitt begränsade material. Då jag väl kommit så långt att jag klippt ut alla delar strök jag dem med rikligt med ånga för att ytterligare fräscha upp dem och släta ut veck från tidigare sömmar och skärningar. Sedan borstade jag ännu av de olika delarna med en klädborste för att få bort damm och ludd som fastnat på tyget, samt trådrester från uppsprättade sömmar. Efter allt detta var materialet färdigt bearbetat och jag kunde äntligen börja sy.

7.2.1 Den röda jackan

Jag började med att tillverka en variant av den ursprungliga kollektionens gula jacka. Denna kändes som kollektionens huvudplagg så jag ville noga gå genom mina införskaffade material och välja ut de lämpligaste för just denna produkt. Eftersom modellen kräver mycket tyg på grund av det klockade bakstycket valde jag att utgå från den stora, röda, lodenkappan jag hade köpt från UFF. Materialkvaliteten består av 75% ylle och 25% polyamid och har en kort lugg på rätsidan. Trots att kappan var stor krävdes det en hel del pusslande då mönsterdelarna skulle placeras på tyget eftersom mina mönsterdelar var väldigt stora. Jag var från början inställd på att behöva dela upp dem i mindre bitar, prövade mig fram och bestämde mig för att dela upp ärmönstret i två delar. Det klockade bakstycket delade jag upp i fem delar och drog av 20 cm på hela fällvidden. Tyget hade en kort lugg på rätsidan som i vanliga fall skulle riktas åt samma håll (neråt) på jackan, men eftersom materialet var begränsat var jag tvungen att låta luggen ligga åt olika håll på jackans olika delar. I och med detta kan jackans olika delar skifta i färg beroende på från vilket håll man ser på dem, så jag ville därför se till att det ändå finns en klar tanke och symmetri i luggens riktning på plagget. På de tuddelade ärmdelarna (som sträcker sig ända till den förenande sömmen mitt bak och till knäppningen på framsidan) riktades luggen från mitten ut mot ärmarna. På jackans nedre del, inklusive de påsydda fickorna, riktades luggen neråt.

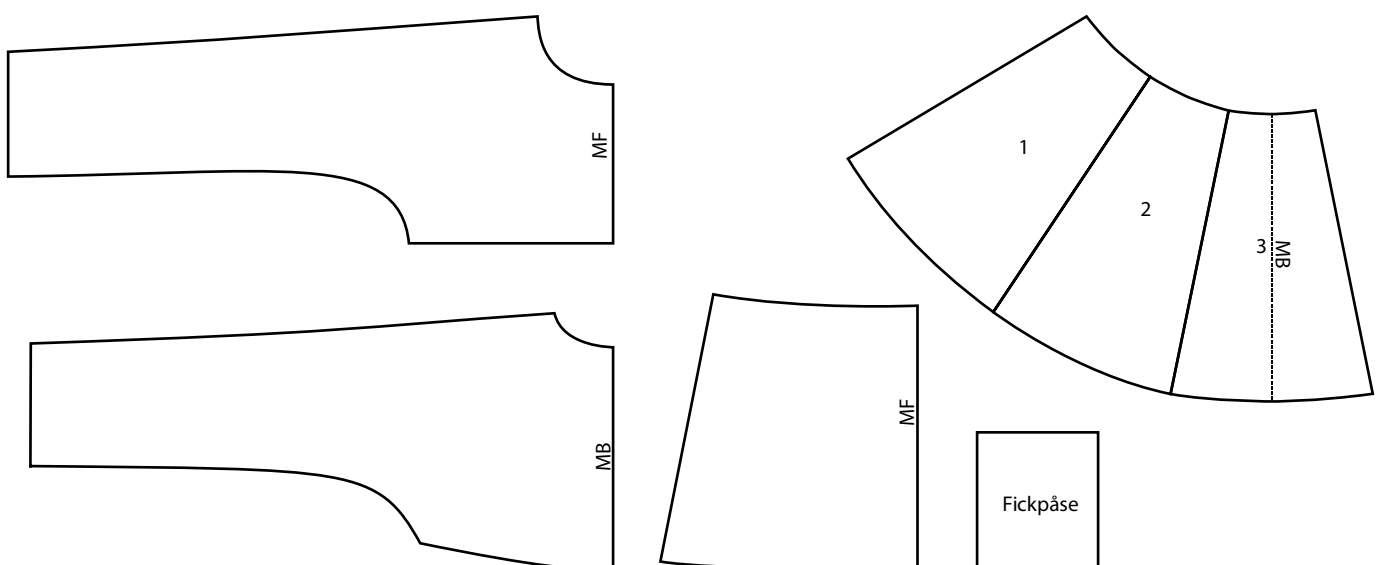

Bild 18: Mönsterdelar till den röda jackan

I den ursprungliga varianten av jackan hade jag en dold knäppning mitt fram, och eftersom den röda kappan jag använde som material också hade en dold knäppning valde jag att använda mig av denna i konstruktionen av det nya plagget. Detta kom att innebära en extra söm på vardera framstycke, vilket inte fanns på mitt ursprungliga mönster. I och med den extra sömmen valde jag att lämna bort de dekorativa spännen som fanns på den gula jackan och i stället sy fast en synlig, dekorativ knapp högst upp på knäppningen.

I den gula jackan hade jag ett speciellt foder med ett starkt geometriskt mönster som bidrog till att jackan kändes unik och andades lyx. Då jag valde foder till den här varianten av jackan letade jag därför efter någonting liknande, osäker på om jag skulle hitta någonting som skulle lämpa sig för ändamålet och matcha jackans röda färg. Trots mina tvivel hittade jag ett perfekt tyg i en restlåda på Eurokangas, med ett liknande mönster och med färger som lämpade sig precis för ändamålet. Tyvärr fanns det bara en meter av just det tyget, men det var tillräckligt för att täcka den del av jackans insida som är synlig och till fickornas insida. I jackans ärmar skarvade jag sedan i med ett vanligt, rött fodertyg. Fodret kantade jag med ett svart satin-kantband.

Bild 19-20: *Den röda jackans material; ylletyg och fodertyg*

7.2.2 Den klassiska jackan

I tillverkningen av denna jacka var mitt material en mörkgrön loden-yllekappa. Ylletyget består av 95% ylle och 5% polyamid och har en kort lugg på rätsidan. Det var inte väldigt svårt att placera ut mönsterbitarna på materialet eftersom kappan var vid och inte hade särskilt mycket skärningar, men det lämnade heller inte mycket material över, endast små tygremsor. Som foder använde jag ett blomigt tyg jag hittade i en restlåda på Eurokangas. Till kragen och ficköppningarna använde jag ett mörkbrunt läder från en läderrock. Jag köpte både den gröna kappan och läderrocken från UFF under deras kampanjdagar för drygt tre euro styck (som del av ett erbjudande, 6 plagg för 20 euro).

Eftersom jag lyckats passa in alla mönsterbitar på materialet krävde själva tillverkningen inga speciella lösningar, utan jag kunde jobba på samma sätt som i den ursprungliga kollektionen.

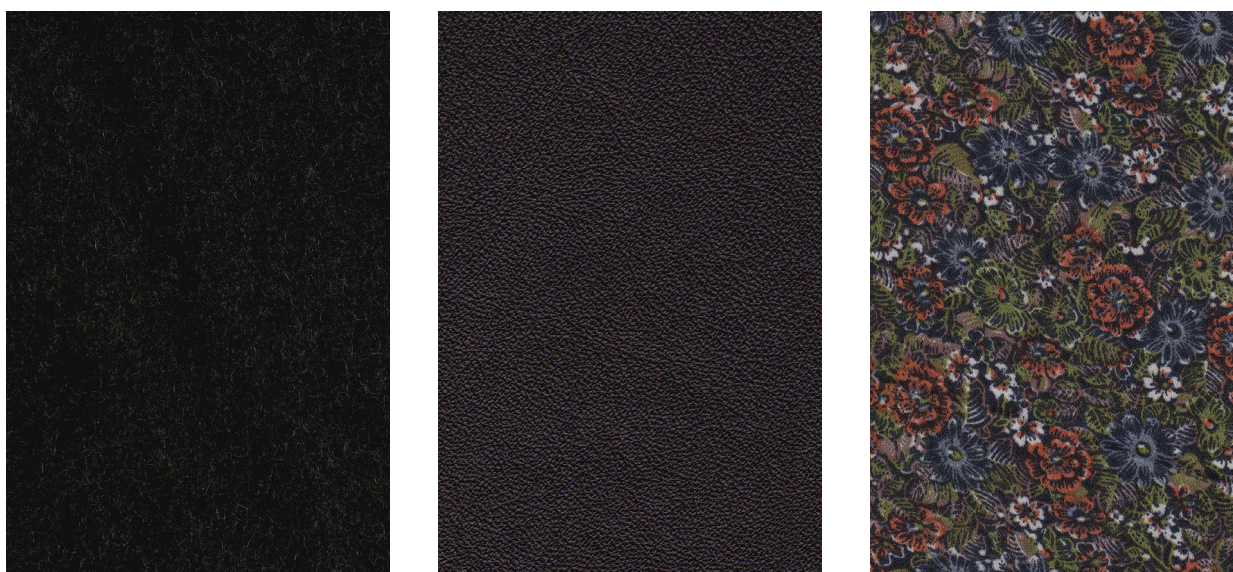

Bild 21-23: *Den klassiska jackans material; ylletyg, läder och fodertyg*

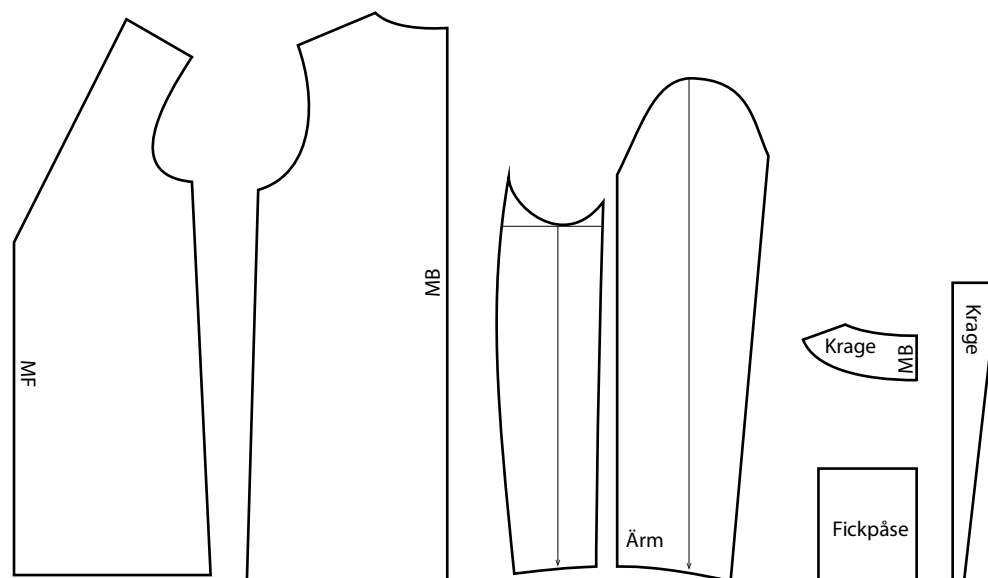

Bild 24: *Mönsterdelar till den klassiska jackan*

7.2.3 Capen

I tillverkningen av capen var jag tvungen att avvika radikalt från grundmönstret eftersom den ursprungliga capen var gjord som en helcirkel-cape, vilket kräver väldigt mycket material. För att lyckas göra en likadan cape av återanvänt material hade jag behövt hitta flera likadana eller liknande kappor att jobba med, och även då skulle capen bli full av sömmar och skärningar för att få till rätt form. Min första tanke var därför att minska på vidden men ändå utgå från samma mönster och helt enkelt dela upp den i ett antal mindre delar för att få materialet att räcka till. Jag märkte dock fort att det var näst intill omöjligt att göra en cape på det här sättet av endast en stor vinterkappa som material, så i stället bestämde jag mig för att sprätta upp sidosömmarna och öppna upp ärmarna, och att utgående från det börja forma capen. Efter att ha klippt av plagget till rätt längd räckte de resterande bitarna precis till att fylla i plaggets sidor, utrymmet mellan de tidigare sidosömmarna och ärmarna, och på så sätt konstruera capen. Eftersom jag avvek så radikalt från capens grundmönster valde jag att inte bifoga mönstret till detta kapitel.

Materialet jag utgick från var en kappa med en bred, överlappande knäppning på framsidan. Jag hade först tänkt göra mig av med knäppningen, låta capen få en söm mitt fram och sy en likadan halsurringning som min ursprungliga cape hade, med samma dekorativa spänne. Efter att ha övervägt alternativen bestämde jag mig trots allt för att ha kvar knäppningen på framsidan eftersom jag kände att capen blev mera speciell på det sättet, samtidigt som jag utnyttjade materialet på ett smidigare sätt genom det valet. Att det fanns fickor på framsidan var också en faktor som avgjorde, både eftersom de hade försvårat processen att stänga till och förena framstyckena och eftersom jag tyckte att fickorna gärna fick vara kvar som en annorlunda och fin detalj på capen. Fickpåsarna var jag dock tvungen att förminska en aning eftersom capen var så pass mycket kortare än kappan hade varit och fickpåsarna hängde ner inpå fällen.

Jag trodde först att jag inte skulle behöva justera raglanärmsömmarna som fanns kvar på fram- och bakstyckena, men för att få capen att sitta bra på axlarna och för att få sömmarna att fortsätta i en snygg linje ända till fällen var jag ändå tvungen att öppna och justera dem en hel del innan capen satt som den skulle och hade ett jämnt fall.

Bild 25-26: Capens material; ylletyg och fodertyg

För att uppnå den känsla av lyx jag ville ha i min kollektion, och för att dölja insidan av capen som inte var den snyggaste på grund av styvningstyg i avvikande färg, många sömmar, samt fickpåsarna, valde jag att fodra kappan med samma fodertyg som i den klassiska jackan. Innan jag fäste fast fodret var jag tvungen att lappa den infodringskant som fanns på capens framsida eftersom den övre delen av framstyckets infodring hade varit av ett annat material som fortsatte upp i kappans huva. Jag ville att infodringen skulle vara enhetlig eftersom knäppningen på framstycket slutar så lågt att man kan välja att vika ut den resterande längden av framkanterna som en krage om man vill, i vilket fall infodringen blir synlig. För att framstycket ändå ska kunna hållas knäppt hela vägen upp om man så önskar sydde jag fast en knapp till, i kanten av de överlappande framstyckena, som kan fästas med en ögla jag tog till vara från den ursprungliga kappan.

För att capen ska sitta bra och för att den ska hålla värmen bättre valde jag att, liksom i den ursprungliga helcirkelcapen, fästa fast fram- och bakstyckena i varandra i plaggets sidor. Eftersom capen inte har väldigt mycket vidd valde jag att inte fästa tygstyckena direkt i varandra, utan jag sydde en liten länk av fodertyget som jag sedan fäste i vardera sida. På så sätt hålls capen ihop utan att bli för stram, samtidigt som en slags ärm bildas då länken håller ihop tyget mellan arm och överkropp.

Av materialet jag använde mig av lämnade endast några små remsor kvar då capen väl var klar.

7.2.4 Pälskragen

Av pälsmössan jag köpte tillverkade jag en pälskrage genom att sprätta lös själva pälsdelen från resten av mössan. Denna passade utmärkt ihop med mina ursprungliga skisser och med känslan av lyx och med det naturnära och etniska som var en central del i min kollektion. Denna kan kombineras med önskad jacka eller cape.

7.3 De färdiga produkterna

För att knyta an *A Winter Story - recycled version* med den ursprungliga kollektionen, också på fotonivå, anlidade jag samma fotograf som fotograferade de första versionerna av jackorna och capen. Vi ville behålla utomhustemat och visa plaggen i deras autentiska miljö, men böt ut bakgrunden för att ändå skilja åt de olika versionerna en aning.

7.3.1 Den röda jackan

7.3.2 Den klassiska jackan

7.3.3 Capen och pälskragen

8. Analys av konceptets hållbarhet

Att kombinera mode och återanvända material är verkligen någonting jag brinner för och njuter av att hålla på med, men mer och mer inser jag även att det inte är en lätt sak att få affärerna att gå runt om man vill starta upp ett företag grundat på den principen. Därför kontaktade jag Globe Hope och Mereija, två inhemska företag som som lyckats väl med liknande koncept, för att fråga hur de har gått till väga och vilka tips de skulle ge unga designers som är intresserade av en affärsidé grundat på återvinning eller någon annan etisk och ekologisk aspekt.

8.1 Intervju med Globe Hope

Globe Hope var det första företaget jag valde att kontakta, eftersom det är ett av de mest kända och framgångsrika företagen i Finland som jobbar med återvinning och mode. Innan jag kontaktade företaget läste jag dess historia på dess hemsida, där det berättas om hur en av de största svårigheterna och utmaningarna i företagets tidiga historia var införskaffningen och hanteringen av material. Eftersom detta är någonting jag förstått ofta är ett problem för unga företag som vill använda sig av återvunna material frågade jag mera om hur man på Globe Hope tacklade det här problemet och hur man sist och slutligen hittade bra materialkällor som lämpade sig för produkterna.

Det svar jag fick kom via Taru Aalto, operativ chef (COO) på Globe Hope. Hon konstaterade att materialinförskaffningen har förblivit en av de största utmaningarna för företaget också efter att det växt och utvidgats. Det finns hur mycket material som helst, men att hitta tillräckligt stora satser som kan fås regelbundet och som lämpar sig för någon form av serieproduktion är inte alltid lätt. Att övervaka materialets kvalitet är dessutom en annorlunda process då man jobbar med återanvänt. Aalto konstaterar ändå att problemet har löst sig med tiden, även om varje material kommer från väldigt olika håll. Sakta men säkert har de byggt upp ett brett nätverk av kontakter från vilket de själva aktivt letar reda på användbara material. I och med att

företaget blivit mera känt har dock folk börjat kontakta dem också på eget initiativ. Då jag frågade Aalto vilka tips hon kan ge unga designers som är inne på samma bana svarade hon ärligt att det här inte är den lättaste branschen att ta sig an och nå snabb framgång inom eftersom det är svårt att forma ett bra affärskoncept. Ändå säger hon att de på Globe Hope starkt tror att världen allt mer är på väg i den här riktningen och att efterfrågan på hållbara varor ständigt ökar. Aalto menar att bara man har tillräckligt stor tro på det man gör, inte ger upp och ständigt funderar på hur man kan skapa etiska produkter som skiljer sig från det som redan finns på marknaden. Det är viktigt att hitta det som gör dina produkter unika och att fundera på hur det budskap du vill förmedla når konsumenterna och den kundgrupp du vill nå. Dessutom är det viktigt att inte kompromissa då det gäller etiken och det ekologiska, ifall det är det du och ditt företag vill leva upp till. Man bör se på hållbarhetsaspekten från alla tänkbara håll. Sammanfattningsvis säger Aalto att det i slutändan viktigaste ändå är att man vågar lita på sitt eget ställningstagande och förverkligar det man tror på.

(Aalto, personlig kommunikation 6.3.2013)

8.2 Intervju med Mereija

Jag kontaktade även det finska företaget Merieija med liknande frågor. För deras företag har materialinförskaffningen inte varit ett problem eftersom deras affärskoncept till stor del går ut på beställningsarbeten där kunden bistår med materialet. De återanvända material de använder för egen produktion fås genom donationer och genom att samla material från återvinningscentraler, lopptorg och via deras kontaktnät.

På frågan om vilka tips Mereija kan ge unga designers som vill jobba med hållbart och återanvänt var svaret kort och koncist. Man bör noga lägga märke till hurdana material man använder, det får inte skrika återvinning om materialen, men de bör ge plagget en unik karaktär och utgångspunkt. Genom en noggrann produktplaneringsprocess kan man komma långt, menar Mereija.

(Mereija, personlig kommunikation 13.3.2013)

8.3 Mina egna erfarenheter och paradoxer i arbetsprocessen

Efter att i det här arbetet ha jobbat med återvunna vinterkappor som material och med de erfarenheter jag har från tidigare vad gäller återanvändning kan jag notera att det finns både för- och nackdelar med detta arbetssätt. Den etiska aspekten är naturligtvis en av de största fördelarna och själva orsaken till att jag valt att jobba på detta sätt. Att återanvända material är ett sätt att ta ställning till de problem fast fashion-attityden för med sig och utnyttja de resurser vi redan har omkring oss i stället för att ständigt köpa nytt. Att ha ett begränsat material är också någonting som utmanar ens formgivningsförmåga och leder till kreativ problemlösning och unika kreationer. Detta kan i många fall vara en positiv sak, men samtidigt begränsar detta ens möjligheter till kontinuitet och produktion i större skala.

8.3.1 Materialanvändning

Att hitta material var inte en särskilt arbetsdryg process, och jag hittade mer än tillräckligt för detta projekt. Det svåraste var att avgöra om de plagg jag hittade skulle bidra med tillräckligt material för ändamålet. Ett par jackor köpte jag i tron på att de skulle räcka till, bara för att märka att jag inte tagit alla skärningar och sömmar i beaktande och inse att materialet inte räcker, hur jag än vrider och vänder på mönsterdelarna. Med en av kapporna jag köpt som material gjorde jag även misstaget att klippa ut några mönsterdelar innan jag märkte att jag hade för lite material för ändamålet. Senare hade jag gärna använt materialet till ett annat plagg, men då hade jag redan förstört det genom att klippa i det. Att hitta lämpliga material och lära mig uppskatta rätt är dock någonting jag säkert skulle bli bättre på med tiden, och då skulle hela materialinförskaftsprocessen och bearbetandet av materialet bli en betydligt smidigare process. Om jag i mitt framtida företag skulle hålla mig till vissa standardmönster i produktionen skulle det troligtvis underlätta, eftersom jag skulle lära mig att se hurdana modeller på utgångsmaterial som lämpar sig för tillverkningen av de olika nya plaggen. De modeller jag nu tillverkade var väldigt vida och passade inte särskilt väl till just

det här arbetssättet då jag ville tillverka dem i endast ett material per plagg, om man bortser från foder och detaljer. I framtiden skulle jag därför kanske vara tvungen att jobba med annorlunda modeller, alternativt jobba mera med att kombinera olika material och färger i ett och samma plagg.

I den här tillverkningsprocessen har jag, trots att jag ville jobba med återanvänt material, ändå köpt en hel del nya material så som fodertyg, värmefoder, sytråd och kantband. Vissa av dessa var naturligtvis nödvändiga att köpa, men till exempel mina inköp av fodertyg var någonting jag övervägde i arbetsprocessen. Flera av kapporna jag köpte hade fodertyg i gott skick som säkert kunde ha använts på nytt men jag valde ändå att köpa nytt, dels eftersom det kändes fräschare med nytt tyg då fodertyget ligger närmare kroppen och tar åt sig svett och smuts, och dels eftersom jag ville ha speciella fodertyg med mönster på. Det hade varit roligt att helt och hållet jobba med återanvända material, men jag tror inte det är praktiskt möjligt, eller skulle i så fall kräva väldigt olika materialkällor och inte vara det enklaste att förverkliga om man vill skapa högkvalitativa plagg enligt önskad stil och modell.

8.3.2 Restbitar och mina produkter som avfall

Någonting annat jag reagerade på i min arbetsprocess var att jag, trots att jag visserligen återanvände en hel del material, slängde bort alla restbitar och onödiga fodertyg i soporna. I mitt fall handlar det inte om stora mängder, men detta kändes ändå motsägelsefullt med tanke på min forskning kring våra enorma mängder textila avfall. I utvecklandet av ett hållbart koncept skulle jag därför vilja ta reda på vad jag kunde göra med dessa rester för att undvika att slänga dem i hushålls-soporna. Det är även viktigt att fundera på vad som händer med mina produkter då de i sin tur tjänat sitt syfte. Eftersom jag använt mig av högklassiga material förväntas plaggen ha en lång livslängd, vilket bidrar till konceptets hållbarhet, men trots detta vill kunden kanske göra sig av med plagget då denne inte längre behöver det. Jag vill naturligtvis inte att de slängs bland övriga sopor, men hur kan jag förhindra det då produkterna inte stannar hos mig? Naturligtvis kan jag inte kontrollera att konsumenterna gör sig av med plaggen på ett hållbart sätt, men jag har ändå några idéer på vad jag kan göra för att påverka. Jag kunde till exempel bifoga ett litet kort med varje plagg där jag ber konsumenten att, när tiden är kommen, göra sig av med plagget på ett vist sätt. På kortet skulle jag kunna ge tips på hur man kunde återanvända materialet (varför inte använda det för att sy någonting annat?) eller be dem föra jackan till en insamling eller sälja den vidare. Jag kunde även ha ett system i stil med H&M Conscious-konceptet, där konsumenter kan returnera använda produkter till min ateljé i utbyte mot en rabattkupong eller liknande. Då kunde jag själv avgöra om jag vill återanvända materialet, skänka jackan till välgörenhet, eller kanske hitta ett företag som återvinner själva fibrerna att samarbeta med.

8.3.3 Prissättning och - skillnader

Innan jag började jobba med dessa plagg antog jag att jag kunde spara tid i tillverkningsprocessen genom att återanvända detaljer, till exempel knäppningar och fickor, från de plagg jag hade som material. Jag insåg dock att det är en tidskrävande process att planera hur jag skulle ta till vara detaljerna och att förverkliga det sömnadstekniska i enlighet med dessa planer, vilket resulterade i att det lätt gick åt lika mycket, eller mera, tid än om jag hade tillverkat detaljerna på egen hand. Dessutom krävde materialen en hel del förhandsarbete som också det var tidskrävande, så jag kan konstatera att jag inte direkt sparade tid genom att jobbade med återanvända material på det här sättet. Det samma kan man däremot inte säga det om tillverkningskostnaderna. Materialkostnaderna för den gula jackan rörde sig kring 100€ medan den röda motsvarigheten gick på drygt 30€. Den första varianten av den klassiska jackan kostade drygt 50€ att tillverka, medan den återanvända varianten endast kostade 15,50€. Detta betyder att tillverkningskostnaderna för dessa två plagg sjönk med ungefär två tredjedelar i båda fallen. Capens pris sjönk från 60€ till 12€ vilket var en ännu större minskning på fyra femtedelar. Vad gäller prissättning av de färdiga produkterna kunde jag därför eventuellt dra ner på priserna en aning då jag tillverkar i återanvänt, men det beror till stor del på hur lätt jag får tag på lämpliga material och hur mycket förhandsarbete materialet kräver.

8.4 Slutsats och framtidsplaner

Med detta arbete kan jag konstatera att jag fortfarande uppskattar denna arbetsform väldigt mycket. Att jobba med återanvända material är helt klart någonting jag förespråkar och gärna fortsätter med i framtiden. Jag inser dock att det inte är någon lätt sak att starta upp ett företag baserat på dessa värderingar. Att jobba så som jag jobbat med detta projekt, genom att själv leta reda på mitt material på lopptorg och i andrahandsaffärer, är inte ett koncept som fungerar för en storskalig produktion av något slag. På det här sättet hittar man bara enstaka plagg av olika kvalitet, vilket betyder att man inte kan tillverka flera plagg av samma material och inte heller hurdana former och storlekar som helst. Man är väldigt begränsad av det lilla material man har, så skulle man vilja jobba med en större produktion skulle man vara tvungen att hitta företag och organisationer som samlar ihop material åt en och sedan levererar större satser på en gång, men också då kan det vara svårt att hitta tillräckligt homogena material i bra kvalitet som möter ens behov.

Personligen är jag mest intresserad av produktion i relativt liten skala i framtiden, så med tanke på det kunde det här arbetssättet ändå vara ett alternativ för mig. Helt klart behöver jag utveckla konceptet och hitta lösningar på alla de frågor och paradoxer som kom upp i arbetsprocessen, men jag tror att utformandet av ett hållbart koncept är någonting som får ta tid. Att jobba så som Mereija jobbar, med återanvända material som kunden står för, är även det ett koncept värt att fundera på. Jag tror dock att ett sådant koncept mest tilltalar en äldre generation eftersom ungdomar och unga vuxna i dag inte har vanan inne att reparera eller återanvända kläder i samma utsträckning som de äldre. Många unga har heller inte råd eller ens lust att betala mycket för en sådan tjänst då det är lätt att få tag på snygga kläder till ett lågt pris i var och varannan butik i dagsläget. Jag tror därför att den största utmaningen vid sidan om materialinförskaffningen är att hitta en stadig kundkrets som är villig att betala för återupplivandet av gamla kläder och textilier i denna värld där fast fashion fortfarande regerar.

Källförteckning

Aalto T. Operativ chef (COO), Globe Hope. Personlig kommunikation, e-post intervju (6.3.2013)

Black S. (2008) *Eco-Chich, The Fashion Paradox*. London: Black Dog Publishing

Brown S. (2010) *Eco Fashion*. London: Laurence King Publishing Ltd

Commoner B. (1971) *Ympyrä sulkeutuu*. Jyväskylä: K.J. Gummerus Osakeyhtiö

Ekström, K. M., Gustafsson E., Hjelmgren D. & Salomonson N. (2012) *Mot en mer hållbar konsumtion - Vetenskap för profession*, 20:2012, Borås: Högskolan i Borås

Fletcher K. (2008) *Sustainable Fashion & Textiles*. London: Earthscan

Globe Hope - Mikä on Globe Hope? (2013)
<http://www.globehope.com/fi/story/> (hämtat 7.3.2013)

H&M - Garment Collecting (u.å. a)
<http://about.hm.com/content/hm/AboutSection/en/About/Sustainability/Commitments/Reduce-Reuse-Recycle/Garment-Collecting.html> (hämtat 4.3.2013)

H&M - Kauan eläköön muoti! (u.å. b)

<http://www.hm.com/fi/longlivefashion#path=1.1&transition=10&duration=500>
(hämtat 4.3.2013)

H&M - Charity Star (u.å. c)

<http://www.hm.com/fi/longlivefashion#path=1.1.3&transition=10&duration=500>
(hämtat 4.3.2013)

Mereija. Personlig kommunikation, e-post intervju (13.3.2013)

Palmer A. & Clark H. (2005) *Old Clothes, New Looks - Second Hand Fashion*.
Oxford: Berg

Paulins V. A. & Hillery J. L. (2009) *Ethics in The Fashion Industry*. New York:
Fairchild Books

Tojo, N., Kogg, B., Kiørboe N., Kjær, B. & Aalto, K. (2012) *Prevention of Textile
Waste*

Bildförteckning:

- Bild 1: Tankekarta inför examensarbetet
- Bild 2: Moodboard
- Bild 3: Inspirationskiss
- Bild 4-9: Skisser, A Winter Story H/V 2013-14
- Bild 10: Arbetskiss 1, den gula jackan
- Bild 11: Arbetskiss 2, den klassiska jackan
- Bild 12: Arbetskiss 3, capen
- Bild 13: Mitt utgångsmaterial: Pälsmössa
- Bild 14: Mitt utgångsmaterial: Grön lodenkappa
- Bild 15: Mitt utgångsmaterial: Läderrock
- Bild 16: Mitt utgångsmaterial: Mörkblå yllekappa
- Bild 17: Mitt utgångsmaterial: Röd lodenrock
- Bild 18: Mönsterdelar till den röda jackan, skala 1:10
- Bild 19: Den röda jackans material; ylletyg
- Bild 20: Den röda jackans material: fodertyg
- Bild 21: Den klassiska jackans material; ylletyg
- Bild 22: Den klassiska jackans material: läder
- Bild 23: Den klassiska jackans material: fodertyg
- Bild 24: Mönsterdelar till den klassiska jackan, skala 1:10
- Bild 25: Capens material: ylletyg
- Bild 26: Capens material: fodertyg

Foton som illustration av Emilia Björkgren

- A Winter Story H/V 2013-14
- A Winter Story - recycled version

Lina Häggblom
2013